

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Kunnskapsministeren

Stortinget
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref
2025/2787

Vår ref
25/5548-

Dato
7. november 2025

Representantforslag 10 S (2025-2026) om løft for læring - en styrking av elevenes grunnleggende ferdigheter

Jeg vil begynne med å understreke at jeg deler forslagsstillernes ønske om å styrke elevenes grunnleggende ferdigheter. Da jeg overtok som kunnskapsminister høsten 2023, var noe av det første som skjedde at jeg mottok PISA-resultatene fra PISA 2022. Undersøkelsen viste at norske elever presterte betydelig svakere i både lesing, matematikk og naturfag sammenlignet med PISA 2018. Den viste samtidig at stadig flere elever presterer på det laveste mestringsnivået på alle de tre fagområdene den måler.¹ Den negative utviklingen i læringsresultater er også bekreftet i andre undersøkelser, samtidig som vi også har sett fall i elevenes motivasjon og trivsel, og en negativ utvikling i elevenes læringsmiljø, mobbing og skolefravær. Dette jobber vi for å snu. Utviklingstrekkene var for eksempel utgangspunktet for Meld. St. 34 (2023-2024) *En mer praktisk skole; Bedre læring, motivasjon og trivsel på 5.–10. trinn* og tiltakene som ble fremmet der. Vi er godt i gang med å iverksette tiltakene som ble vedtatt av Stortinget i Innst. 55 S (2024–2025) den 21. november 2024.

Representantene har foreslått følgende 10 tiltak:

1. Stortinget ber regjeringen legge frem en handlingsplan for å styrke elevenes grunnleggende ferdigheter.
2. Stortinget ber regjeringen styrke forskning på og kvalitetsutvikling av elevenes grunnleggende ferdigheter, for eksempel gjennom å styrke nasjonale skrive-, lese- og matematikksentre.

¹ PISA (Programme for International Student Assessment) måler 15-åringers kompetanse i lesing, matematikk og naturfag.

3. Stortinget ber regjeringen starte et arbeid med å identifisere hvilke læremidler som finnes for å trene muntlige ferdigheter, og vurdere om det trengs flere ressurser.
4. Stortinget ber regjeringen gjeninnføre lærerspesialistordningen innenfor de grunnleggende ferdighetene lesing, skriving og regning.
5. Stortinget ber regjeringen sikre fortsatt tilgang på kartleggingsprøver fra 1. trinn for å sikre at flest mulig knekker lesekode.
6. Stortinget ber regjeringen utvikle nasjonale læringsstøttende utvalgsprøver i skriving for elever fra mellomtrinnet til ungdomstrinnet.
7. Stortinget ber regjeringen innføre tiltak som øker innkjøpskompetansen av digitale læremidler hos skoleeiere.
8. Stortinget ber regjeringen etablere et senter for kvalitetssikring av digitale læremidler i skolen.
9. Stortinget ber regjeringen gjennomgå ordningen for tildeling av midler til innkjøp av fysiske læremidler med formål om å sikre at tildeling faktisk sørger for flere bøker i skolen.
10. Stortinget ber regjeringen i arbeidet med ny bibliotekstrategi styrke bibliotekenes rolle som arena for å stimulere til leselyst hos barn og unge

Under har jeg kommentert forslagene enkeltvis.

1. Stortinget ber regjeringen legge frem en handlingsplan for å styrke elevenes grunnleggende ferdigheter.

Grunnleggende ferdigheter er viktige forutsetninger for læring og utvikling i skole, arbeid og samfunnsliv. Elevenes utvikling av grunnleggende ferdigheter står sentralt i læreplanverket. Skolen skal legge til rette for og støtte elevenes utvikling av de grunnleggende ferdighetene gjennom hele opplæringsløpet. Utvikling av grunnleggende ferdigheter skjer i alle fag, i samspill med utviklingen av faglig kompetanse. Med fagfornyelsen har enkelte fag fått et større og tydeligere ansvar enn andre for utvikling av de fem grunnleggende ferdighetene. Hvordan man jobber med at alle elever lærer å lese, skrive og regne godt i skolen, avgjøres best av lærerne i profesjonsfellesskapene på skolene, men det er viktig at nasjonale myndigheter støtter oppunder det lokale arbeidet og gir det gode rammer.

Regjeringen har derfor allerede gjort flere grep som over tid skal bidra til å styrke elevenes grunnleggende ferdigheter. I 2024 lanserte regjeringen for eksempel *Sammen om lesing - Leselyststrategien 2024-2030*, med tiltak for å øke leseferdighetene til barn og unge, skape leselyst og leseglede. I 2026 skal vi sammen med kommunene og partene i skolen starte «Leseløftet», og regjeringen foreslår å bruke minst 1 milliard kroner ekstra de neste fire årene sammenlignet med i dag på å styrke elevenes leseferdigheter og øke leselysten. Vi trapper blant annet opp innsatsen for å få flere bøker inn i skolen, og vi vil sette ned en lesekommisjon som skal foreslå tiltak for å styrke elevenes leselyst og leseferdigheter.

I Meld. St. 34 (2023-2024) tar regjeringen flere grep for å styrke læring, motivasjon og trivsel. Å gjøre undervisningen mer praktisk, variert og relevant for elevene skal bidra til å styrke utviklingen av grunnleggende ferdigheter, blant annet ved å skape bedre sammenheng mellom teori og praksis. Det er etablert et nasjonalt program for praktisk læring med tilskudds- og rentekompensasjonsordning, i tillegg til pedagogiske, kompetansebyggende og veiledende ressurser. Et annet viktig grep i meldingen er forslaget til nytt kvalitetsutviklingssystem, herunder at det skal utvikles nye læringsstøttede prøver som skal gi informasjon om elevenes grunnleggende ferdigheter. I tillegg er vi i dialog med partene om hvordan vi kan sikre en god helhet og sammenheng i kvalitetsutviklingssystemet. Vi er også i gang med et arbeid med å vurdere hvorvidt digitale ferdigheter fortsatt skal være en grunnleggende ferdighet i skolen. Dette vil også kunne påvirke hvordan vi samlet sett på sikt vil innrette de grunnleggende ferdighetene i læreplanverket.

Å bidra til å styrke elevenes grunnleggende ferdigheter er et langsiktig og omfattende arbeid som regjeringen allerede er godt i gang med. Etter mitt syn vil en egen handlingsplan for grunnleggende ferdigheter tilføre lite nytt i arbeidet.

2. Stortinget ber regjeringen styrke forskning på og kvalitetsutvikling av elevenes grunnleggende ferdigheter, for eksempel gjennom å styrke nasjonale skrive-, lese- og matematikksentre.

De nasjonale sentrene for lesing, skriving, matematikk og naturfag er styrket i 2025, og regjeringen foreslår å videreføre den økte bevilgningen i 2026. Sentrene bidrar på ulike måter til å heve kvaliteten på opplæringen, for eksempel gjennom kompetanseutvikling, formidling av forskning og utvikling av ressurser som kan tas i bruk av skolene.

Forskningsbasert kunnskap om utdanning legger et viktig grunnlag for utvikling av sektoren og for politiske beslutninger. Evalueringen av fagfornyelsen er nå i sluttfasen, og vil inngå som en del av kunnskapsgrunnlaget for en diskusjon om fremtidens læreplanmodell og de grunnleggende ferdighetenes plass i læreplanene.

3. Stortinget ber regjeringen starte et arbeid med å identifisere hvilke læremidler som finnes for å trene muntlige ferdigheter, og vurdere om det trengs flere ressurser.

Læremidler er i dag definert i opplæringsloven som «alle trykte, ikke-trykte og digitale element som er utvikla til bruk i opplæringa, som skal brukast jamleg i opplæringa, og som dekkjer vesentlege delar av læreplanen i faget». Elementer som er innenfor denne definisjonen, skal foreligge på nynorsk og bokmål til samme tid og til samme pris. De fleste læremidler i dag er organisert etter fagene i læreplanen. Det finnes få læremidler som kun tar for seg for eksempel et tverrfaglig tema eller en av de fem grunnleggende ferdighetene.

Muntlige ferdigheter slik de inngår i læreplanverket innebærer å skape mening gjennom å lytte, tale og samtale. Det betyr å mestre ulike språklige handlinger og å samordne verbale og andre delferdigheter. Det betyr videre å kunne lytte til andre og gi respons og være

bevisst på mottakeren når en taler selv. Muntlige ferdigheter er en forutsetning for utforskende samtaler der vi skaper og deler kunnskap med hverandre.

Muntlige ferdigheter forutsetter altså samhandling, og kan ikke utvikles gjennom tekst i et læremiddel. Samtidig kan et læreverk gi støtte til arbeidet. Et læreverk har gjerne flere elementer, for eksempel lærebøker for elevene som kan ha flere års varighet, oppgavehefter elevene kan skrive i og lærerveiledninger. Særlig vil lærerveiledningen, som ikke i seg selv vil regnes som et læremiddel etter definisjonen i opplæringsloven, være sentral. Å kartlegge elevenes læremidler vil derfor etter mitt syn gi liten mening i denne sammenhengen.

I tillegg er det slik at de grunnleggende ferdighetene inngår i alle fag og på alle trinn. Selv om norskfaget har et særlig ansvar for utviklingen av muntlige ferdigheter vil en kartlegging av hvorvidt dagens læremidler gir støtte til arbeidet med å utvikle muntlige ferdigheter dermed omfatte alle læremidler i alle fag. Derfor vil en slik kartlegging være et svært omfattende arbeid som jeg altså både tviler på effekten av og behovet for.

Videre legger jeg til grunn at lærere utmerket godt kan skape situasjoner i fagene der elevene kan øve på å samtale med hverandre, lytte til hverandres synspunkter og gi konstruktiv respons. Likevel er det tema som vil kunne gjøre slike samtaler mer utfordrende eller gjøre lærerne usikre. Det finnes allerede enkelte ressurser som kan være til hjelp. Jeg vil blant annet peke på at Wergelandsenteret har utviklet en ressurs om hvordan håndtere vanskelige situasjoner i klasserommet, Dembra har utviklet en ressurs om demokratisk uenighet som kontroversielt tema i skolen og Utdanningsdirektoratet har utviklet støtte til både undervisning om kjønn og seksualitet og til undervisning om krig og konflikt.²

4. Stortinget ber regjeringen gjeninnføre lærerspesialistordningen innenfor de grunnleggende ferdighetene lesing, skriving og regning.

Lærerspesialistordningen var en pilot og ble blant annet kritisert av aktørene i skolen for at den ikke var godt nok forankret hos partene. Regjeringen har derfor jobbet sammen med partene for å legge til rette for spesialiserte roller og funksjoner (tidligere lærerspesialist) som del av det nye helhetlige systemet for kompetanse- og karriereutvikling i barnehage og skole som innføres i 2025 og 2026. Et sentralt prinsipp for systemet er at kompetansetiltakene skal utformes ut fra lokale behov. Spesialiserte roller og funksjoner skal gi lærere og andre yrkesgrupper med høyere utdanning eller fagbrev utvidet ansvar og faglige utviklingsmuligheter og bidra til at barnehager og skoler er attraktive arbeidsplasser.

Universiteter, høyskoler og fagskoler kan utvikle og tilby videreutdanning for lærere og ansatte i andre yrkesgrupper som har en slik rolle eller funksjon. Det kan blant annet være videreutdanningstilbud for å styrke kompetansen i å veilede og å drive utviklingsarbeid på arbeidsplassen eller for å få faglig fordypning innenfor det aktuelle utviklingsområdet, som for eksempel i lesing, skriving og regning.

² [Hvordan håndtere vanskelige situasjoner i klasserommet - wergelandsenteret.no](#), [Kontroversielle temaer i skolen - demokratisk uenighet | Dembra](#), [Undervisning om kjønn og seksualitet](#), [Undervisning om krig og konflikt](#)

Kunnskapsdepartementets samarbeid med partene om å utvikle veiledende rammer for spesialiserte roller og funksjoner, har foreløpig ikke resultert i noe som alle kan stille seg bak. Flere av partene står langt fra hverandre i diskusjonen om hva slike rammer bør inneholde. Mange av problemstillingene i arbeidet hører hjemme hos partene, og det er derfor en forutsetning at partene blir enige, jf. omtale i strategien for systemet³ og i Prop 1 S (2025-2026).

5. Stortinget ber regjeringen sikre fortsatt tilgang på kartleggingsprøver fra 1. trinn for å sikre at flest mulig knekker lesekoden.

Regjeringen har besluttet å avvikle kartleggingsprøvene på 1. trinn i sin nåværende form og erstatte dem med mer fleksible verktøy slik at elever som trenger ekstra hjelp fanges opp tidlig. Dette er i tråd med anbefalingene fra både Kvalitetsutviklingsutvalget og evalueringen av seksårsreformen. Det er besluttet at nye verktøy for kartlegging skal være på plass før avvikling av de nåværende prøvene skjer.

Jeg mener vi nå har nok utredninger til å konkludere med at kartleggingsprøvene på 1. trinn ikke fungerer etter hensikten, og at vi heller må få på plass andre verktøy. Det er flere utfordringer med dagens kartleggingsprøver på 1. trinn. For det første gir dagens kartleggingsprøver bare informasjon om rundt 20 prosent av elevene. For de andre elevene får skolen bare vite at prøven er gjennomført. Dette mener jeg er dårlig bruk av tid både for elever og lærere. Kartleggingsprøver bør først og fremst være et pedagogisk verktøy som er til hjelp for lærerne. Vi ser imidlertid at mange kommuner pålegger lærerne å ta i bruk prøvene selv om dette ikke er noe krav fra nasjonalt hold.

Det er også slik at prøvene på 1. trinn kartlegger ferdigheter som elevene etter læreplanen først skal ha etter 2. trinn. Dette er problematisk. Mange lærere sier at forberedelsene til kartleggingsprøvene gjør at det blir mindre tid til lek, høytlesing, skriving og arbeid med sosiale og emosjonelle ferdigheter.

Ved å avvikle prøvene i sin nåværende form frigjør vi tid og kapasitet lærerne kan bruke til mer målrettet innsats for elevene som trenger det. Vi fjerner også testpress for de yngste og vi sørger for en mykere overgang fra barnehagen. Til verktøyene skal det følge med gode veiledninger som bygger opp rundt intensjonene i læreplanverket og om skoler og læreres profesjonelle vurderinger.

6. Stortinget ber regjeringen utvikle nasjonale læringsstøttende utvalgsprøver i skriving for elever fra mellomtrinnet til ungdomstrinnet.

Skriving er en grunnleggende ferdighet, og jeg mener som representantene at det er svært viktig at elevene våre lærer å skrive godt. Jeg er også bekymret for utviklingen av elevenes skriveferdigheter, og det særlig sett i lys av den teknologiske utviklingen og mye bruk av digitale verktøy. Dette er derfor noe av begrunnelsen for at vi nylig har sendt på høring et forslag om endringer i læreplanverket for 1.-4. trinn om bruk av digitale enheter som

³ [System for kompetanse- og karriereutvikling for ansatte i barnehage og skole](#)

innebærer at digitale enheter skal brukes med varsomhet og ikke dominere undervisningen for elever på 1.-4. trinn.

I Meld. St. 34 (2023-2024) understreker vi betydningen av en systematisk og motiverende lese- og skriveopplæring (del 5.1.2) og sammenhengen mellom utviklingen av lese- og skriveferdigheter. Derfor har Skrivesenteret, som et av fire utvalgte nasjonale sentre, fått økt grunnbevilgning for å ytterligere kunne støtte skolene i arbeidet med skrijving. Skrivesenteret har i oppdrag å bidra til å styrke kvaliteten på skriveopplæringen og til at skoler får økt kunnskap om skrijving som grunnleggende ferdighet i alle fag, men bruk av ny teknologi kan både utfordre og gi nye muligheter til hvordan skriveopplæringen kan foregå. Senteret skal utvikle forskningsbaserte støtteressurser for lærere og gi råd om hvordan skolene og lærerne kan jobbe med skriveopplæringen i ulike fag. Støtteressursene skal bidra til skrivestimulering og skriveglede i skolen og til at elevene opplever skriveopplæringen som meningsfull og relevant.

Tidligere forsøk med å utvikle *nasjonale skriveprøver* for å måle elevenes skrivekompetanse, har vist at dette er utfordrende.⁴ I 2005 ble det i første omgang gjennomført en nasjonal prøve i skrijving, men denne ble stoppet allerede i 2006. Det ble gjort et nytt forsøk med å gjennomføre en nasjonal skriveprøve som utvalgsprøver fra 2010, og på bakgrunn av utvalgsprøvene ble det utviklet en læringsstøttende skriveprøve. Denne prøven skulle være et frivillig verktøy for lærerne og var tilgjengelig på Utdanningsdirektoratets nettsider. I likhet med de andre læringsstøttende prøvene ble denne prøven avpublisert fra direktoratets sider ved innføringen av nye læreplaner i 2020. Direktoratet vurderte da at prøvene ikke var i samsvar med det nye læreplanverket. De læringsstøttende skriveprøvene for 5. og 8. trinn er imidlertid fremdeles åpent tilgjengelig for lærere som en læringsstøttende ressurs hos Skrivesenteret.⁵ Dette innebærer at lærerne allerede har tilgang til mange ulike læringsstøttende ressurser og at det stadig utvikles flere.

I Meld. St 34 (2023-24) redegjorde regjeringen for hvordan dagens nasjonale prøver ikke har fungert etter hensikten og foreslo å utvikle nye prøver med et tydelig læringsstøttende formål. Meldingen ble behandlet av Stortinget i Innst. 55 S (2024–2025). Utdanningsdirektoratet har nå fått i oppdrag å utvikle nye nasjonale prøver i lesing, matematikk og engelsk med et læringsstøttende formål, til erstatning for de nasjonale prøvene vi har i dag.⁶ Hovedhensikten med disse prøvene er at de skal være bedre pedagogiske verktøy for lærerne i klasserommet enn dagens prøver. Prøver med et tydelig læringsstøttende formål vil gi annen informasjon til lokale og nasjonale skolemyndigheter enn dagens nasjonale prøver. Prøvene blir ikke lenger utformet med eksplisitt formål om å gi styringsinformasjon. De nye prøvene vil i større grad gi gode beskrivelser av elevenes faglige ståsted og forslag til oppfølging, enn dagens prøver gir. Det er for tidlig å si hvordan disse prøvene vil se ut, men det er ganske sikkert at de vil ha en annen form enn de tidligere læringsstøttende prøvene som var frivillige ressurser på Udirs nettsider.

⁴ [Å måle skrijving som grunnleggende ferdighet](#)

⁵ [Skriveprøven for 5. og 8. trinn](#)

⁶ [Tillegg nr 16 til tildelingsbrev til Utdanningsdirektoratet for 2025 med oppdrag 2025-018 om å utvikle nye prøver med læringsstøttende formål](#)

Regjeringen har ved flere anledninger slått fast at vi ikke vil øke det samlede omfanget av obligatoriske tester og prøver for barna i grunnskolen, og jeg mener vi ikke skal pålegge skolene å teste alt som er viktig i skolen. Jeg vil også minne på at utvikling av en slik læringsstøttende prøve i skriving vil kreve både mye tid og ressurser, og forsøkene vi har hatt med nasjonale skriveprøver taler også imot at vi skal sette i gang et nytt slikt arbeid nå.

Det gir i tillegg liten mening for meg å gjennomføre en læringsstøttende prøve som utvalgsprøve. En utvalgsprøve gjennomføres kun av et representativt utvalg, slik at ikke alle elevene trenger å ta prøven. Dette gir mening dersom formålet med prøven er å måle elevenes ferdigheter på et aggregert nivå, og derfor gjennomføres i for eksempel internasjonale undersøkelser som PISA og PIRLS som utvalgsprøver. En læringsstøttende prøve skal være et verktøy for lærerne i klasserommet. Da gir det liten mening at ikke alle lærere skal ha tilgang til verktøyet.

Hvis representantenes formål med å foreslå en utvalgsprøve, er at nasjonale og lokale myndigheter skal få informasjon om elevenes skriveferdigheter, vil jeg minne om at elevenes skriveferdigheter er en del av vurderingsgrunnlaget til nasjonalt gitt skriftlig eksamen i på 10. trinn i grunnskolen. Som vi varslet i Meld. St. 34 (2023-2024), skal det som en del av utredningen av hvilken informasjon lokale skolemyndigheter kan få fra et nytt kvalitetsutviklingssystem og de nye prøvene, også vurderes om og hvordan eksamen på 10. trinn kan gi mer standardisert informasjon om utviklingen i elevenes læringsresultater over tid enn i dag. En slik vurdering inngår i oppdraget som Utdanningsdirektoratet har fått, men det er ikke presisert at elevenes skriveferdigheter skal inngå i vurderingen.

Jeg vil til slutt legge til at det er viktig at elevenes skriveferdigheter ses i sammenheng med deres leseferdigheter. Regjeringens varslede satsing på lesing er derfor også indirekte en satsing på skriving.

7. Stortinget ber regjeringen innføre tiltak som øker innkjøpskompetansen av digitale læremidler hos skoleeiere.

Et slikt arbeid er allerede i gang og jeg viser her til Prop. 1 S (2025–2026) for Kunnskapsdepartementet. Der står det at departementet har gitt Utdanningsdirektoratet i oppdrag å etablere felles støttetjenester for personvern, informasjonstrygghet og universell utforming i digitale læremiddel, læringsressurser og plattformer.

Regelverket innenfor disse temaene har vist seg vanskelig for alle kommuner å ha tilstrekkelig kompetanse til å overholde på en god måte. Støttetjenestene vil hjelpe kommuner, fylkeskommuner og private barnehage- og skoleeiere med å håndtere utfordringer de har med å etterleve regelverket på området. Støttetjenesten vil være sentral i anskaffelsen av digitale læremidler.

Ansvar for å overholde regelverket ligger imidlertid fremdeles hos kommunene og fylkeskommunene. Støttetjenestene vil derfor kun utføre rundt 80 prosent av vurderingene

som må gjøres etter regelverket, mens lokale skolemyndigheter⁷ må sørge for at de siste lokale delvurderingene som hensyntar lokale forhold og tilpasninger.

Utdanningsdirektoratet og SIKT har allerede lansert en læremiddelkatalog som gir oversikt over digitale læremidler for grunnsopplæringen. Videre har Utdanningsdirektoratet utviklet støtte til arbeidet med kvalitet i læremidler, der kommuner kan inkludere lærere i anskaffelsen og kan vurdere læremidler i profesjonsfellesskapet. I Meld. St. 34 (2023–2024) *En mer praktisk skole; Bedre læring, motivasjon og trivsel på 5.–10. trinn* har vi sagt at vi vil videreutvikle veiledningsmateriellet for vurdering av kvalitet i læremidler. Departementet viser også til prosjektet SkoleSec i KS, som har publisert en omfattende samling verktøy rettet mot skoleeiere som skal anskaffe digitale læremidler. Prosjektet har vært støttet økonomisk av departementet siden 2020 med til sammen 19,6 millioner kroner fram til og med 2025.

Jeg har lenge ment at digitale læremidler og verktøy kun bør benyttes når det fører til læring. I den forbindelse mener jeg det er relevant å trekke fram at Kunnskapsdepartementet har gitt Utdanningsdirektoratet i oppdrag å gjennomføre tiltak for bedre balanse mellom trykte og digitale læremidler. Som jeg også har vist til over, har direktoratet som en del av oppdraget sendt på høring et forslag om at for elever i 1.–4. klasse skal bruken av digitale enheter være særskilt varsom, og ikke dominere undervisningen.

Direktoratet vil også utvikle veiledningsmaterieell der det blant annet vil framgå at det ikke er noe i læreplanverket som tilsier at bruk av digital teknologi skal utgjøre en stor del av opplæringen på 1.–4. trinn, og det ikke er nødvendig å ha én-til-én dekning av digitale enheter for å oppfylle kravene i dagens læreplanverk. Beslutninger om når og hvordan digitale læremidler skal benyttes tas best av lærere i klasserommet, som kjenner elevgruppen. Da må lokal skolemyndighet ha sørget for at lærerne har tilgang til nødvendige læremidler, både trykte og digitale. Spørsmålet om anskaffelser av digitale læremidler handler derfor også om anskaffelser og prioritering av trykte læremidler. Regjeringen har bidratt til et slikt handlingsrom gjennom ekstraordinært å målrette tilskudd til innkjøp av trykte lærebøker.

8. Stortinget ber regjeringen etablere et senter for kvalitetssikring av digitale læremidler i skolen.

Dagens ordning er at det er kommunene, som gjennom sine prosesser og i samarbeid med skoler og lærere kjøper inn læremidler og gjennom konkurransen i markedet påvirker kvaliteten på læremidlene. Da den tidligere godkjenningsordningen for læremidler ble avvirket i år 2000, ble det blant annet begrunnet med å øke foreldre og elevers innflytelse på valg og bruk av lærebøker i skolen, samt at læreplanen skulle være det viktigste politiske styringsverktøyet for skolens innhold. Videre mente mange at godkjenningsordningen kunne bære preg av forhåndssensur, og føre til standardisering og ensretting av lærebøkernes profil. Det var bred støtte for å oppheve ordningen på det tidspunktet. I etterkant har spørsmålet om ulike typer kvalitetskontroll av læremidler imidlertid vært oppe, med ulike begrunnelser, for

⁷ Inkluderer både kommuner, fylkeskommuner og private skoleeiere

eksempel språklig kvalitet, etterlevelse av regelverk som personvern, informasjonssikkerhet og universell utforming og pedagogisk kvalitet. Jeg viser til svar over når det gjelder etablering av støttetjenester for personvern, informasjonssikkerhet og universell utforming av digitale læremidler.

Mange mener at det er sikring av den innholdsmessige kvaliteten det er mest krevende å løse. På den ene siden vil det kunne bidra til å avlaste og bidra til bedre lokale kvalitetsvurderinger, men på den andre siden vil det også bety betydelig inngripen i skolenes og lærernes handlingsrom og pedagogiske og didaktiske ansvar, i tillegg til en sterk påvirkning av læremiddelmarkedet. Dette gjelder uavhengig av om læremidlene er digitale eller fysiske.

Jeg anerkjenner at det er en del utfordringer når det gjelder læremidler og at dette også kan gjelde kvaliteten på innholdet. Jeg mener derfor vi bør vurdere tiltak for å sikre bedre den innholdsmessige kvaliteten i både trykte og digitale læremidler. Derfor er det viktig å diskutere dette videre – sammen med både lærere, skoleledere og lokale skolemyndigheter.

Jeg er imidlertid ikke rede til å konkludere på om det å opprette et nytt senter er den rette måten å innrette oss på. Jeg vil minne om at vi allerede har 11 nasjonale sentre for ulike fag og områder i opplæringen, og mange av disse lager ressurser som både kan brukes i klasserommet og som vil kunne påvirke hvordan læremiddelprodusentene innretter sine produkter. Videre vil opprettelsen av et nytt senter ha budsjettmessige konsekvenser.

9. Stortinget ber regjeringen gjennomgå ordningen for tildeling av midler til innkjøp av fysiske læremidler med formål om å sikre at tildeling faktisk sørger for flere bøker i skolen.

Grunnskolene er finansiert gjennom rammetilskuddet til kommunene, altså midler kommunen fritt kan disponere over, uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regler. Hensikten med denne måten å styre på er å sikre at kommunene har mulighet til å gi et likeverdig tjenestetilbud til sine innbyggere uavhengig av lokale forutsetninger og samtidig gi rom til å prioritere tjenester og tiltak som de selv mener er viktigst for sitt lokalsamfunn. Utgangspunktet er at kommunene har midler i rammen til å finansiere læremidler, og at de selv kan beslutte fordelingen av digitale og trykte læremidler.

Stortinget bevilget 115 millioner kroner i RNB for 2023 og 300 millioner kroner i RNB for 2024 til innkjøp av trykte læremidler. Disse midlene ble tildelt ekstraordinært, både fordi vi øremerket midlene og fordi vi spesifiserte at pengene skulle benyttes til trykte læremidler. Det vil imidlertid fremdeles være kommunene som beslutter fordelingen av midlene til lærebøker lokalt. I rapportering og stikkprøvekontroller gjennomført av Utdanningsdirektoratet for budsjettårene 2023 og 2024 oppga kommunene at midlene var brukt til innkjøp av trykte læremidler i grunnskolen. I 2024 gjennomførte Utdanningsdirektoratet en noe mer omfattende kontroll av de tildelte midlene. Tre av kommunene må tilbakebetale deler av midlene for 2024, ettersom kommunen ikke har benyttet hele tilskuddet til å kjøpe trykte læremidler.

Jeg mener at det på dette grunnlaget er få kommuner som ikke har benyttet midlene til innkjøp av lærebøker, men vi kan ikke si på grunnlag av disse stikkprøvene om kommunene har kjøpt inn flere lærebøker enn de ellers ville gjort. I den faste rapporteringen fra kommunene til staten (KOSTRA), vil det heller ikke være mulig å fange opp hva som er kommunens ordinære tildeling og hva som er som følge av statlige midler.

Jeg anerkjenner at det er en utfordring dersom skolene kun har tilgang til de lærebøkene som disse midlene finansierte. Samtidig vil kommunene alltid måtte ha en viss mulighet til å tilpasse sine prioriteringer når de får statlige ekstramidler. For eksempel vil det kunne være kommuner som allerede hadde tilnærmet full dekning av trykte lærebøker.

Jeg vil derfor likevel vurdere endringer i senere tilskudd til dette formålet. Det er imidlertid viktig å balansere mellom å oppnå hensikten med ordningen, ivareta kommunenes handlingsrom og redusere den totale rapporteringsbelastningen på kommunene.

10. Stortinget ber regjeringen i arbeidet med ny bibliotekstrategi styrke bibliotekenes rolle som arena for å stimulere til leselyst hos barn og unge

Bibliotek og skolebibliotek er viktige arenaer for leselyst. Siden bibliotekene er kultur- og likestillingsministerens område, har jeg forelagt representantenes forslag for kultur- og likestillingsminister Lubna Jaffery. Dette er hennes svar:

«Våren 2024 la regjeringen fram leselyststrategien Sammen om lesing. Strategien gjelder for perioden 2024-2030, og har til hensikt å øke leseferdighetene og leselysten blant barn og unge. Kultur- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet står i fellesskap bak strategien, som inneholder en rekke tiltak som skal virke de kommende årene. Skolebibliotek og folkebibliotek spiller en særskilt viktig rolle i oppfølgingen av strategien.

At regjeringen arbeider med en ny bibliotekstrategi, slik representantene antyder i sitt forslag, bygger på en misforståelse og er ikke riktig. Dette redegjorde jeg for overfor Stortinget i vår, både i brev form og fra Stortingets talerstol. Siden den gang har regjeringen lagt fram forslag til budsjett for 2026, og i Prop. 1 S (2025-2026) fra Kultur- og likestillingsdepartementet omtales arbeidet med bibliotekutvikling. Siden 2015 har bibliotekpolitikken vært styrt av flere bibliotekstrategier. På bakgrunn av disse har bibliotekene utviklet seg som sosiale møteplasser, som aktive formidlere av litteratur og kulturarv, og som relevante kunnskapsinstitusjoner som bidrar til folkeopplysning og dannelse i befolkningen. I utvidet nasjonal bibliotekstrategi, som gjelder ut året, er det et særskilt fokus på bibliotekenes arbeid med leselyst. Fra 2026 vil arbeidet med bibliotekutvikling hovedsakelig baseres på følgende to pilarer; 1) nasjonal infrastruktur for bibliotek og 2) formidling og utvikling i bibliotek. Bibliotekutviklingsarbeidet fra 2026 skal bygge videre på utviklingen som har skjedd i biblioteksektoren det siste tiåret. Utover dette vil regjeringen fortsette å vurdere videre satsinger på leselyst og bibliotek i årene som kommer. Regjeringen understreker viktigheten av lesing og leselyst både for barn og unge, men også for befolkningen for øvrig, og her spiller bibliotekene naturligvis en sentral rolle.»

Jeg vil avslutte med å takke representantene for engasjementet for å styrke de grunnleggende ferdighetene i skolen og for forslagene, det viser at det er bred politisk enighet om en økt innsats for dette i skolen. Som jeg har vist over, er regjeringen allerede i gang med en rekke tiltak for å styrke elevenes grunnleggende ferdigheter, også tiltak Stortinget tidligere har støttet. Jeg vil forsikre om at regjeringen har store ambisjoner for de neste fire årene.

Med hilsen

Kari Nessa Nordtun

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådens signatur